

ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО КАРАНОЇ ПОГРОЗИ: РЕВІЗІЯ ПОГЛЯДІВ**Дімітров М.К.**

Львівський державний університет внутрішніх справ

У статті системно аналізуються існуючі у науці підходи до об'єкта погрози. Обґрунтовується, що стан страху у потерпілого не є обов'язковою ознакою погрози. Оскільки залякування – мета, а не суспільний небезпечний наслідок. Суспільно небезпечним наслідком погрози є створення обстановки, яка дає реальні підстави вважати, що існує загроза безпеці. Слідом пропонується об'єктом погрози визнавати безпеку.

Ключові слова: погроза, об'єкт, безпека, залякування, відповідальність.

Постановка проблеми. Погроза є одним із наскрізних кримінально-правових понять. Науковці звертають увагу на поширеність у Кримінальному кодексі (далі – КК) України вказівок на погрозу як конструктивну або кваліфікуючу ознаки. Щоправда, наводять різні кількісні показники, як от: майже у 30 статтях Особливої частини [28, с. 595]; у 57 назвах, частинах, примітках статей кримінального закону України [26, с. 383]. Такі розбіжності пояснюються, зокрема, різними підходами до самого поняття погрози, що лише засвідчує необхідність системного та наскрізного аналізу поняття погрози у кримінальному праві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Щоправда, не можна стверджувати, що питання кримінально-правового аналізу погрози залишилось на периферії науки. Так, питання погроз як виду психічного насильства розглядалося на дисертаційному рівні О.Л. Гуртовенко [8]. Власне ж кримінальна відповідальність за погрозу вбивством стала предметом дисертаційного дослідження В.В. Шаблістого [25]. Слід віддати належне доробкам І.В. Самоценка [19]. В цілому ж, все ж слід погодитися, що назріла необхідність у роз'ясненні законодавцем змісту терміна „погроза” [9, с. 73]. Власне наука кримінального права повинна виконувати своє призначення, пропонувати системні, виважені підходи, які можуть бути основою законодавчих змін. Звичайно, формулювання поняття погрози у кримінальному праві України можливе на основі аналізу усіх істотних ознак поняття.

Втім, метою цієї статті є визначення саме об'єкта погрози.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науці кримінального права висловлюється ціла палітра позицій щодо об'єкта погрози. Зокрема, такі: психічна недоторканність особи [1, с. 7; 16, с. 212; 12, с. 129]; психіка людини [8, с. 24]; здоров'я людини [5, с. 161]; психічне здоров'я [14, с. 167]; спокій [6, с. 84]; особиста безпека потерпілого [20, с. 194].

Очевидно, що більшість існуючих у науці позицій щодо об'єкта погрози (перших шість) часто є відображенням окремих складових психічного здоров'я (благополуччя) особи. Так, психічна недоторканність особи є елементом психічного здоров'я особи, адже лише усвідомлення власної психічної недоторканності уможливило стан психічного благополуччя; психіка ж, як і тіло при посяганні на фізичне здоров'я, є фактично специфічною „мішенню”, через яку здійснюєть-

ся посягання на психічне здоров'я; своєю чергою спокій – це взагалі емоційний стан, який, знову ж таки, свідчить про психічне здоров'я особи. А тому, видається, що позиції щодо психічної недоторканності, спокою, психіки є елементами більш широкого поняття здоров'я, а власне психічного здоров'я. Лише особиста безпека не є елементом психічного здоров'я, а засвідчує відсутність загроз правам чи інтересам особи. А тому такий підхід заслуговує окремого аналізу.

Оцінюючи виваженість домінуючих у науці кримінального права позицій, варто проаналізувати законодавчий підхід у цій частині, а саме розміщення таких норм у відповідних структурних частинах КК України. Адже, як відомо, Розділи Особливої частини цього кодексу виділені саме за об'єктом охорони. Однак, більшість норм про погрози (наприклад, погроза вбивством щодо працівника правоохоронного органу (ч. 1 ст. 345); погроза вбивством щодо журналіста (ч. 1 ст. 345-1); погроза вбивством щодо судді, народного засідателя чи присяжного (ч. 1 ст. 377) тощо) охороняють інший основний об'єкт, а тому „розкидані” у багатьох розділах Особливої частини кримінального закону України. Слідом об'єкт, на який власне посягає погроза, у таких нормах є не основним, а додатковим. А тому наскрізний аналіз розміщення норм про погрози у системі закону не дасть очікуваного результату.

Вихідними для аналізу є норми КК України про погрозу вбивством (ст. 129) та погрозу знищення майна (ст. 195). Адже саме ці норми є вільними від інших ознак, які б накладали свій „відбиток” на об'єкті складу злочину. Є, так звані, материнськими [29; 30]. Так, норма про погрозу вбивством (ст. 129) розміщена у Розділі II Особливої частини КК України „Злочини проти життя та здоров'я особи”. І саме таке законодавче рішення, вочевидь, адепти підходу про здоров'я особи як об'єкт погрози приймають за вихідну позицію. Адже у випадку погрози вбивством немає реальної шкоди життю, є лише реальні підстави вважати, що є загроза життю, адже, як вказано у законі, були реальні підстави побоюватися реалізації такої погрози. Більше того, аналогічну позицію опосередковано виражає Пленум Верховного Суду України. Так, скажімо, в узагальненні практики розгляду судами справ про злочини проти власності від 1 листопада 2008 року вказано, що обов'язковим додатковим об'єктом розбою виступають життя чи здоров'я потерпілого. А, як відомо, розбій власне може поєднуватися з насильством, небезпечним

для життя чи здоров'я особи чи з погрозою його застосування [23]. Тобто додатковим об'єктом у випадку застосування насильства чи погрози його застосування є здоров'я: фізичне при реальному насильстві та психічне при погрозі його застосування.

Однак, якщо слідувати думці, що об'єктом погрози є психічне здоров'я особи, то не вдасться пояснити, чому норма про погрозу знищення майна (ст. 195), яка теж не обтяжена іншими ознаками, і відрізняється від погрози вбивством (ст. 129) лише змістом погрози, міститься у Розділі VI “Злочини проти власності” Особливої частини КК України. Адже жодної реальної шкоди власності немає.

А тому, видається, не слід з надмірним упованням відноситись як до позиції законодавця, так і до позиції Пленум Верховного Суду України. Сприйняття таких позицій як аксіоматичних несе загрозу неправильних висновків, які будучи підковані авторитетом відповідних органів, можуть вести наукову доктрину, та й врешті практику, у невірне русло.

Більш об'єктивні висновки про об'єкт погрози можна зробити лише проаналізувавши суспільно небезпечні наслідки такого посягання. Щоправда, усі склади злочинів про погрозу як самостійне діяння (а не як спосіб вчинення іншого злочину) сформульовані як формальні, тобто такі, в яких прямо не вказано на суспільно небезпечні наслідки. Однак, поряд з цим аксіоматичним у доктрині кримінального права є положення про те, що безнаслідкових злочинів немає. І поділ складів злочинів за конструкцією об'єктивної сторони на формальні та матеріальні залежить виключно від того, чи наслідки конкретно названі та описані у диспозиції статті чи, навпаки, не вказані та нерозкриті у диспозиції статті [10, с. 83; 13, с. 200]. І саме формальні склади вважають такими, що не передбачають суспільно небезпечні наслідки як обов'язкову ознаку. Однак, відсутність вказівки на суспільно небезпечні наслідки посягання абсолютно не означає, що описаний злочин безнаслідковий. Це невидимі світу сліди [11, с. 226]. Суспільно небезпечні наслідки можуть існувати у матеріальній або нематеріальній формі [2, с. 6; 11, с. 280-281]. Тобто відсутність вказівки на суспільно небезпечні наслідки свідчення радше недоцільності їх опису, оскільки такі не піддаються матеріальному (фізичному) виміру.

А тому доцільно уявити, які ж суспільно небезпечні наслідки тягне висловлення погрози. І хоча суспільно небезпечні наслідки належать до ознак об'єктивної сторони, однак, об'єкт складу злочину знаходить своє вираження першочергово у суспільно небезпечних наслідках. Так, вчені-криміналісти суспільно небезпечні наслідки погроз окреслюють вказівками на: неприємні емоції потерпілого [8, с. 50]; тривогу, страх, порушення психічної рівноваги, невроз [1, с. 6]; негативні процеси, що відбуваються у свідомості [15, с. 364]; переляк, бажання убезпечити ті блага, заподіяти шкоду яким погрожує винний, внутрішній й зовнішній дискомфорт, порушення певних сфер життєдіяльності [3, с. 79]. Як наслідок такого впливу – порушення звичного способу життя (приймання їжі, сон, відпочинок, робота), депресія, що, у свою чергу, призводить до

зниження активної життєвої позиції [27, с. 30], дезорганізація діяльності, порушення сприйняття, деформація свідомості; негативні зміни структури особистості; дезорганізація протікання інтелектуальних процесів; зниження здатності приймати самостійні рішення; формування ірраціональних неефективних поведінкових стратегій тощо [15, с. 364]. Очевидно, що такі зміни у психіці людини є вторинними, виникають як результат побоювання, страху. Адже психічна шкода полягає в перетворенні, зберіганні, зміні сприйнятого психікою потерпілого впливу (сигналів) подразників психіки [8, с. 87].

Слідом, необхідно визначити, що таке боязнь, страх, який їх вплив на людину. Боязнь у психології (адже у кримінальному законі вказано саме на “побоювання”, яке є похідним від твірного слова “боязнь”) є одним із видів страху [4, с. 660]. А тому є підстави з'ясувати поняття страху як родового і послідовного поняття боязні як його виду. У літературі зазначається, що страх – негативно забарвлений емоційний процес, що обумовлений загрозою реального або передбачуваного лиха [7]; тимчасовий емоційний стан людини, який виникає під впливом стресових чинників і певним чином впливає на усі її психічні процеси [22, с. 108]; гостра негативна емоція, що виникає за обставин загрози біологічному або соціальному благополуччю індивіда; має різні ступені інтенсивності: побоювання, боязнь, переляк, жах (афект). У наведених дефініціях очевидним є, що психологічні доробки фахівців єдині у тому, що страх негативна емоція, що впливає на психічні процеси.

Своєю чергою, боязнь у психології визначається як пригнічений емоційний стан, який поєднує, інтегрує психічне напруження, невпевненість, неспокій і переживання чогось страшного, небаченого, пов'язаного з ризиком або в атмосфері небезпеки [4, с. 660]. Отож, боязнь – це пригнічений емоційний стан. Вочевидь, що такий стан не свідчить про непорушність психічного здоров'я (психічного благополуччя – цей термін вживається як синонім [4, с. 819]) особи. Хоча поряд з цим, вочевидь, такий негативний стан і немає підстав визнавати психічною хворобою, оскільки він тимчасовий, викликаний певними обставинами. Так, у психології виділяють такі хворобливі стани страху в людини як тривожні неврози та фобії [4, с. 661]. Психічна ж хвороба визначається у психології як дія сукупності руйнівних процесів в організмі людини, наслідком чого є не лише погіршення фізичного самопочуття хворого, а й зміни його особистості, відхилення в емоційно-вольовій та мотиваційній сферах [4, с. 822]. Тим паче, що і Основи законодавства України про охорону здоров'я вказують, що здоров'я – стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хворіб і фізичних вад (ст. 3) [17].

Загалом, вплив на психіку людини погрози можна порівняти із впливом на тіло людини побоїв. Останні приносять біль, однак не спричиняють тілесних ушкоджень. Погроза ж здатна викликати негативні емоції, стан, однак не викликає психічної хвороби, оскільки така є уже ознакою тілесних ушкоджень. Однак, як побої заподіюють шкоду фізичному здоров'ю, так і по-

гроза, вочевидь, може заподіювати шкоду психічному здоров'ю.

На перший погляд, усі вищенаведені думки про страх (боязнь) як суспільно небезпечний наслідок погрози виглядають виваженими та послідовними. Однак, безапеляційне прийняття такого підходу викликає низку зауважень.

По-перше, семантичний аналіз слова “погроза” вказує на залякування як на мету того, хто її висловлює, а не на страх (побоювання) як суспільно небезпечний наслідок, тобто стан, що повинен виникнути у того, кому адресується погроза.

По-друге, психічна стійкість особи – індивідуальна особливість кожного. Одні люди – боягузливі, у них може викликати почуття страху навіть невдалий жарт; інші – безстрашні, навіть реальні погрози можуть не викликати у них такого почуття. Якщо погодитися, що страх (побоювання) як негативна емоція є обов'язковою ознакою погрози (суспільно небезпечним наслідком), то може виникнути ситуація, коли реальні підстави побоюватися погрози були, однак це не викликало почуття страху. Наприклад, вбивством погрожують людині, яка вирішила покінчити життя самогубством. І такий варіант така особа розглядає як “простіший” вихід із ситуації для себе. Тобто реальні підстави побоюватися реалізації погрози об'єктивно були, однак самого побоювання не виникло. Слідом, може мати місце ситуація, коли кримінальна відповідальність винного залежатиме від психічної стійкості потерпілого. Тобто, якщо винному “пощастить” і потерпілий виявиться “нелякливий”, то склад злочину відсутній. Очевидно, що ставити наявність ознак складу погрози від психічних особливостей особи неправильно. Це порушуватиме принцип рівної охорони громадян, зокрема, за особливостями психічної стійкості.

По-третє, якщо виходити, що страх потерпілого є обов'язковою ознакою будь-якої погрози, то, наприклад, погроза здійснити терористичний акт у випадку, коли в адресата не виникало почуття страху, не може кваліфікуватися за ст. 258 КК України. Наприклад, відповідна посадова особа, якій висловлена така погроза, та її близькі особи перебувають в безпеці. Слідом, у неї немає відчуття страху, є лише відчуття небажаності такого акту або особа взагалі ставиться емоційно до цього байдуже, хоча і вживає заходи, які входять в коло її обов'язків. Абсурдність прийняття такої думки очевидна. Адже норма про погрозу вчинення терористичного акту, вочевидь, спрямована не на захист психічного здоров'я відповідних уповноважених суб'єктів, а забезпечує охорону безпеки невизначеного кола осіб. Як слушно зазначає І.В. Самощенко, важко уявити собі ситуацію, що категорію «психічна недоторканність» можна повною мірою використовувати, наприклад, при визначенні об'єкта погрози, передбаченої ч. 1 ст. 258 і ст. 266 КК України, де поряд з фізичною особою того, кому погрожують, виступають також держава, міжнародна організація, юридична особа та інші, які не володіють у прямому розумінні властивостями психіки [20, с. 185].

По-четверте, слід звернути увагу на те, що у більшості норм КК України про погрозу або взагалі не вказується кому адресується погроза (наприклад, статті 129, 195), або вказується не

кому адресуються, а щодо кого. Вочевидь, що це не одне і те ж (наприклад, погроза щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345), журналіста (ст. 345-1) тощо). Тобто необов'язково, щоб той, кому висловлена погроза, і той, щодо кого висловлена погроза, співпадали. Фактично це означає, що той, щодо кого висловлена погроза, може і не знати про таку. Для констатації складу відповідної погрози достатньо, щоб така погроза була висловлена певній особі, і були підстави сприймати таку погрозу як реальну. Наприклад, особі погрожують, що вб'ють його сусіда. При цьому є всі підстави вважати погрозу реальною. Він, не розповідаючи нічого сусіду про висловлену погрозу щодо нього, знаючи, що у нього слабке серце, звертається у правоохоронні органи. Тобто у суб'єкта, якого стосується погроза, не виникає побоювання (страху), оскільки він непроінформований про таку. Не виникає і страху у того, кому висловили погрозу, оскільки сусід не є для нього близькою особою. Однак, зрозуміло, що об'єктивно (якщо були реальні підстави очікувати реалізації такої погрози) існує загроза життю особи. І це свідчить про закінчений склад злочину. Оскільки у нормі про погрозу вбивством (ст. 129 КК України) законодавець не вказує ні на стан страху того, кого стосується погроза, ні на стан страху того, кому висловлена погроза. А вказує на реальні підстави побоюватися реалізації погрози.

Тобто визнання побоювання (страху) обов'язковим наслідком погрози виводить з-під кримінально-правової охорони випадки, коли в адресата погрози власне страху (побоювання) не виникло, однак у нього були реальні підстави допускати можливість реалізації такої погрози (тобто сприймати погрозу як дійсну). Таке звуження об'єкта кримінально-правової охорони, вочевидь, необґрунтоване.

По-п'яте, якщо проаналізувати семантичне значення слова “побоюватися”, а не наосліп слідувати лише тому, що воно має спільний корінь зі словом “боязнь”, то висновки виявляться досить несподіваними до усталеної в доктрині кримінального права позиції про страх як обов'язкову ознаку погрози. Так, словники в одному синонімічному ланцюжку зі словом “побоюватися” вказують боятися, поважати, відвертати, запобігати, наближати, очікувати, передбачати, остерігатися, потерпати, турбуватися, непокоїтися [21; 24; 31]. Очевидно, що серед таких термінів є ті, які вказують не стільки на страх, скільки на очікування, передбачення, остерігання настання чогось небажаного. Адже, скажімо, вживання слова побоюватися у побутовому значенні абсолютно не вказує на страх. Так, наприклад, вислів, “побоююсь, що запізнюсь” не означає, що в особи є страх запізнитися, однак особа остерігається, передбачає того, що прибуде невчасно. Тобто “побоюватися” реалізації погрози означає передбачати (допускати) можливість її реалізації, остерігатися.

В цілому, видається, що існуюча у доктрині позиція про те, що наслідком погрози є побоювання, викликана неправильним тлумаченням ознаки, яка вказана в окремих нормах як «в особи були реальні підстави побоюватися реалізації погрози». Наявність реальних підстав побоюватися реалізації погрози не є самим побоюванням реалізації погрози. Якщо б законодавець вважав

за доцільне побоювання визнати суспільно небезпечним наслідком погрози, то так і вказав би. На кшталт, погроза вбивством, якщо в особи виник страх реалізації цієї погрози. Реальні підстави побоюватися реалізації погрози є об'єктивною, а не суб'єктивною ознакою, характеризують обстановку вчинення злочину.

А тому така ознака погрози як залякування є метою винного (бажання винного викликати страх у адресата), а не суспільно небезпечним наслідком (стан потерпілого). Слідом, стверджувати, що основним безпосереднім об'єктом погрози є психічна недоторканність особи, психіка людини, здоров'я людини, психічне здоров'я, спокій немає достатніх підстав, які б впливали із формулювання відповідних кримінально-правових норм. Психічне здоров'я може виступати лише як додатковий безпосередній об'єкт.

З метою уникнення неправильного розуміння ознак погрози, а саме визнання відчуття страху (побоювання) у того, кому адресована погроза, його обов'язковою ознакою, слід замінити термінологічні звороти “якщо в особи були реальні підстави побоюватися реалізації погрози” на “якщо в особи були реальні підстави допускати можливість реалізації такої погрози”. Очевидно, що саме такий термінологічний зворот більш точно відображатиме суспільну небезпеку погрози. Більш детально реальність та дійсність погрози буде розглянуто далі.

Отож, фактично суспільно небезпечним наслідком погрози є створення обстановки, яка дає реальні підстави вважати, що існує загроза безпеці. Так, щодо погрози фізичній особі, вказується у літературі, шкода особистій безпеці відбивається в руйнуванні атмосфери безпеки особи та створенні обстановки, при якій потерпілий може відчувати занепокоєння і тривогу відносно захищеності правоохоронюваних благ [20, с. 189].

При цьому фактично сама загроза безпеці може бути дійсною (винний мав намір її реалізувати у майбутньому) або уявною (винний не мав наміру реалізовувати погрозу, а лише прагнув залякати), однак є реальні підстави вважати, що така погроза може бути зреалізована. Фактично уявна загроза безпеці при погрозі дещо схожа на інститут уявної оборони. Як відомо, однією із умов правомірності заподіяння шкоди при уявній обороні є власне ситуація, коли обстановка, що склалася, давала особі достатні підстави вважати, що мало місце реальне посягання, і вона не усвідомлювала і не могла усвідомлювати помилковості свого припущення. Питання про те, чи дійсно в особи були підстави для помилкового висновку про наявність суспільно небезпечного посягання, вирішується з урахуванням конкрет-

них обставин справи [18]. Аналогічно із погрозою. Визначальним є те, що в особи були “реальні підстави побоюватися реалізації такої погрози”, а точніше реальні підстави допускати можливість реалізації погрози.

При цьому такий специфічний наслідок погрози слід відрізнити від так званих злочинів поставлення в небезпеку. Як от, наприклад, порушення правил повітряних польотів, якщо це створило небезпеку для життя людей або настання інших тяжких наслідків (ч. 1 ст. 281 КК України). Останні злочини характеризуються реальним станом загрози охоронюваним об'єктам, тоді як при погрозі стан загрози лише потенційний (дійсний або уявний). Отож, суспільно небезпечним наслідком погрози є дійсний або уявний потенційний стан небезпеки охоронюваним кримінальним законом суспільним відносинам.

Висновки дослідження. Повертаючись до об'єкта та зважаючи на розпорошеність норм про погрозу у Розділах Особливої частини КК України, видається, що такі, зазвичай, розміщені у відповідних структурних частинах залежно від змісту погрози, тобто яким суспільним відносинам така погроза несе загрозу: життю (ст. 129 “Погроза вбивством” – Розділ II “Злочини проти життя та здоров'я особи”), власності (ст. 195 “Погроза – Розділ VI “Злочини проти власності”); життю, здоров'ю невизначеного кола осіб (громадській безпеці) (ст. 258 “Терористичний акт”; ст. 266 “Погроза вчинити викрадання або використати радіоактивні матеріали” – Розділ IX “Злочини проти громадської безпеки”); безпеці руху або експлуатації транспорту (ст. 280 “Примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків” – Розділ XI “Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту”); безпеці здійснення правосуддя (ст. 377 “Погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного”; ст. 398 “Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи” – Розділ XVIII “Злочини проти правосуддя”) тощо. Тобто фактично законодавець розмістив норми про погрозу залежно від суспільних відносин, яким існує потенційна загроза. При цьому жодної реальної шкоди таким суспільним відносинам немає. Тобто це посягання, які полягають у створенні небезпеки. Слідом, є підстави підтримати думку про те, що саме залежно від того або іншого інтересу, якому погрожують, визначається й конкретне місце відповідного складу погрози в КК України [20, с. 189-190]. А тому слід зробити уточнення про те, що безпека як об'єкт погрози може бути не лише особиста, але й громадська, управлінська, національна.

Список літератури:

1. Бабанли Р.Ш. Погроза вбивством: значення та місце в системі кримінального права України: дисертація на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 “Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право” / Расім Шагінович Бабанли. – К., 2010. – 19 с.
2. Берзін П.С. Наслідки у складах злочинів у сфері господарської діяльності: кримінально-правова характеристика: Навчальний посібник / Павло Сергійович Берзін. – К.: КНТ, 2007. – 392 с.
3. Бурдін В.М. Стадії вчинення злочину (кримінально-правове дослідження): монографія / Володимир Миколайович Бурдін. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 304 с.
4. Варій М.Й. Загальна психологія: навчальний посібник / М.Й. Варій / 2-ге видан., випр. і доп. – К.: «Центр учбової літератури», 2007. – 968 с.

5. Вербицька Н.В. Відмежування погрози або насильства щодо захисника чи представника особи від суміжних складів злочинів / Н.В. Вербицька // Порівняльно-аналітичне право. – 2-16. – № 3. – С. 161-164.
6. Вербицька Н.В. Погроза у злочині, передбаченому статтею 398 Кримінального кодексу України / Н.В. Вербицька // Держава і регіони (Серія: Право). – 2016. – № 4(54). – С. 84-87.
7. Вікіпедія (Вільна енциклопедія) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>.
8. Гуртовенко О.Л. Психічне насильство у кримінальному праві України: дисертація на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 “Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право” / Олег Леонтійович Гуртовенко. – Одеса, 2008. – 251 с.
9. Дітріх О.І. Насильство у складах корисливих посягань на власність за кримінальним правом України: дисертація на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 “Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право” / Олена Ігорівна Дітріх. – К., 2009. – 207 с.
10. Квасневська Н.Д. Кримінальна відповідальність судді за неправосуддя в Україні: монографія / Наталя Дмитрівна Квасневська. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 192 с.
11. Козлов А.П. Понятие преступления / Анатолий Петрович Козлов. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2004. – 819 с.
12. Куций Р.В. Ознаки зовнішнього прояву погрози як способу вчинення злочину / Р.В. Куций // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Юриспруденція. – 2014. – № 12 (том 2). – С. 129-131.
13. Литвиненко А.А. Основания классификации преступных последствий / А.А. Литвиненко // Уголовное право: стратегия развития в XXI веке: материалы Шестой Международной научно-практической конференции 29-30 января 2009 г. – М.: Проспект, 2009. – С. 198-201.
14. Максимович Р.Л. Про поняття “погроза” в Кримінальному кодексі України / Р.Л. Максимович // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична / головний редактор Р.І. Благути. – Львів: ЛьвДУВС, 2017. – Вип. 3. – С. 165-174.
15. Мирончак К.В. Психологічний вплив страху смерті на особистість / К.В. Мирончак // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (Серія психологічна). – 2012. – № 2. – С. 361-370.
16. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України: Злочини проти власності / За ред. М.І. Хавронюка. – Київ: ВД “Дакор”, 2017. – 448 с.
17. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-ХІІ (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
18. Про судову практику у справах про необхідну оборону Постанова ПВС України від 26 квітня 2002 року № 1 (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.
19. Самощенко І.В. Відповідальність за погрозу в кримінальному праві України (поняття, види, спірні проблеми): автореферат дисертації на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 “Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право” / І.В. Самощенко. – Х., 1997. – 23 с.
20. Самощенко І.В. Особиста безпека як об'єкт посягання при погрозах, передбачених КК України в якості окремих злочинів / І.В. Самощенко // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2015. – № 2(5). – С. 181-195.
21. Синоніми. укр.: словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://синоніми.укр>.
22. Табуненко В.О. Аналіз впливу чинника страху на фізіологічний стан військовослужбовця в період перебування в зоні бойових дій / В.О. Табуненко, І.О. Радченко // Вестник ХНАДУ. – 2015. – Випуск 69. – С. 105-110.
23. Узагальнення практики розгляду судами справ про злочини проти власності від 1 листопада 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.
24. Український тлумачний словник (Академик) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrainian_explanatory.academic.ru.
25. Шаблистий В.В. Кримінальна відповідальність за погрозу вбивством: автореферат дисертації на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 “Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право” / В.В. Шаблистий. – Дніпропетровськ, 2010. – 20 с.
26. Шаблистий В.В. Поняття погрози у кримінальному праві та законодавстві України: історія та сучасний стан / В.В. Шаблистий // Університетські наукові записки. – 2009. – № 1(29). – С. 283-286.
27. Шаблистий В.В. Реальність як обов'язкова ознака погрози вбивством та особливості її встановлення органами внутрішніх справ / В.В. Шаблистий // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – Спеціальний випуск № 1. – С. 29-37.
28. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: Укр. енцикл. – Т. 4: Н-П. – 2002. – 720 с.
29. Яремко Г.З. Ядро асоціацій норм про різні склади одного злочину / Г.З. Яремко // Часопис Академії адвокатури України. – 2013. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Chaaui/2013-2/19ygzden.pdf>.
30. Яремко Г.З. Спільність об'єкта злочину в асоціаціях кримінально-правових норм про різні склади одного злочину / Г.З. Яремко // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка. – Випуск № 4(65). – Луганськ, 2013. – С. 188-196.
31. Dictionaries24 (безкоштовний словник) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dictionaries24.com/uk>.

Димитров М.К.

Львовский государственный университет внутренних дел

ОБЪЕКТ УГОЛОВНО НАКАЗУЕМОЙ УГРОЗЫ: РЕВИЗИЯ ВЗГЛЯДОВ**Аннотация**

В статье системно анализируются существующие в науке подходы к объекту угрозы. Обосновывается, что состояние страха у пострадавшего не является обязательным признаком угрозы. Поскольку запугивания – цель, а не общественно опасное последствие. Общественно опасным последствием угрозы является создание обстановки, которая дает реальные основания полагать, что существует угроза безопасности. Вслед предлагается объектом угрозы признавать безопасность.

Ключевые слова: угроза, объект, безопасность, запугивания, ответственность.

Dimitrov M.K.

Lviv State University of Internal Affairs

OBJECT OF CRIMINALLY PUNISHABLE THREAT: REVISION OF POSITIONS**Summary**

In the article scientific positions to the object of threat are analyzed. Grounded, that the state of fear of the victim is not a mandatory sign of threat. Because intimidation is an aim, not a social dangerous consequence. A socially dangerous consequence of the threat is the creation of situation that gives real grounds to believe that there is threat to safety. The object of the threat is safety.

Keywords: threat, object, safety, intimidation, responsibility.